

=====
Н О В І Т Н І
В А Р В А Р М
=====

В друкарні ОМІ ім. Дмитра Сурмана
=====

За Українську Самостійну За Самостійні Держави
Соборну Державу! Всіх Народів!

Воля народам!
Воля людині!

ВИДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

К. И. І В

1946

Л Ъ В І В

НОВІ ЛІДІЦЕ

Знищення чеського села Лідіце, гітлерівськими душогубами, потрясло, свого часу, сумлінням усього культурного світу. Це й до сьогодні не затерлась пам'ять цього злочину. Однак, це не останній такий злочин у світі. Подібні, але ще більш страшні і більш масові злочини, відбуваються тепер у мирний час.

Для прикладу подаємо, нижче, два описи таких злочинів докоханих на українському населенні за лінією Керзона, в межах теперішньої польської держави, зроблені польським військом і більшовицькими комісарами.

ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА ЗАВАДКА МОРОХІВСЬКА

Причини знищення села Завадка Морохівська

Село Завадка Морохівська лежить у горах Карпатах, на захід від ріки Сян, в повіті Сянік. Там околиці з мешкані українським населенням. По встановленні границі теперішньої польської держави на лінії Керзона, частина української етнографічної території остала в межах польської держави. Вольшевицький уряд в Москві, в порозумінні зі своїми вислужними варшавськими виконавцями, наказав виселовання всіх українців, які мешкають за лінією Керзона, з їх рідної, прадідівської землі, й перевезення до СРСР. Постанову про виселення українців за лінією Керзона зробив ще Гітлер зі Сталіном в часі їхнього союзу в 1939 і 40 роках. Тепер, хоч вже не стало Гітлера, Сталін вирішив докінчити те, що розпочав ще з Гітлером, тому, що боявся лишити українців донебудь трохи далше від свого всесильного ксвд. Українці провадили і провадять всюди завзяту боротьбу за свою національну незалежність, під кличем свободи всіх народів

і всіх людей. До цієї боротьби згуртовують українці також інші народи, поневолені й загрожені московсько-більшевицьким імперіялізмом. Цієї революційної боротьби українців, боїться Москва і намагається всіми силами опанувати Україну і знищити український самостійницький рух. Для цієї цілі заряджено, також, у Москві виселення українців з-поза лінії Керзона. Але українці не хотіли виїздити зі своєї прадідівської землі до СРСР, ані добровільно, ані під примусом. Тоді, з наказу Москви, польське військо, під командою совітських старшин, розпочало страшний терор проти українського населення, щоб його змусити до вивозу. Так, знищило польсько-більшевицьке військо сотні українських сіл, і вимордувало тисячі невинних людей. Прикладом цього може служити доля одного села Завадка Морохівська. Нижче подаємо вірний опис цієї події.

Перший напад польського війська на село Завадка Морохівська й інші села в дні 24-го січня 1946 року

Вже від довгого часу нападали різні частини польського війська, під командою більшевицьких старшин, на українські села в повіті Сянжін та в інших околицях за лінією Керзона. Дня 24-го січня 1946 р. напали частини 34-го полку польського війська, стаціонуєного в м. Сянжін, під проводом совітського старшини, команданда цього полку, полковника Плото на українські села Вислік Долішний, Карликів, Завадка Морохівська та багато інших.

В селі Вислік Долішний польське військо ограбило господарське майно, побило до крові багато людей, 4-ох мешканців прострілило, а 7-ох замордувало. Одночасно, спалило 36 хат

Того самого дня спалили багато хат в селі Карликів, пограбували багато майна й вбили 14-ть осіб, в тому числі старенького 70-літнього священника, його дочку, дружину і 4-річну

внучку. Маленька 4-річна внучка священника була на руках служниці Магди. Коли до хати вбігали польські воїки, дитина перестрашилась побачивши, як вони вбили священника, його дочку, її маму, кричала та просила служниці, щоб її сховала. Але воїк прискочив, і трьома ударами багнета збив дитину на руках няні, опісля вистрілив, і важко ранив служницю, думаючи, що вбив її. Після цього морду, воїки запалили приходство. Так, замордували в селі того дня 14-ть мешканців, снайдили багато хат і грозили, що вимордують всіх тих людей, які не вийдуть негайно до ССР.

Того самого дня польське військо напало також на село Завадка Морохівська і розпочало по тут так само грабувати майно та бігти мешканців. Кого зловили, зганяли на середину села й грозили, що зараз усіх вистіляють за те, що не хочуть виїздити до ССР. Але в тому часі надійшла частина УПА (Українська Повстанча Армія, українське партизанське військо, яке бореться за Самостійну Українську Державу). Українські повстанці прогнали цього дня польське військо, визволили аретованих селян та охоронили їх від розстрілу.

Другий напад польського війська на село Завадка Морохівська в дні 25 січня 1946 р.

Дня 25 січня 1946 р. 34-ий полк польського війська, під командою большевицького старшини полк. Плято, в 8-ій годині рано заняв села: Мокре, Височани, Кам'яне і Завадка Морохівська. Село Завадка Морохівська оточив рано о год. 8-ій другий батальйон 34 полку польського війська зі Сянока й почав негайно бити й зганяти мешканців. Хто втік, того теріляли. Всіх, кого застали в селі, так мужчин як і жінок та маленьких дітей, били, кололи штиками, дротами, ломали руки й ноги, розпорювали внутренности, відрізували груди,

cdvr.org.ua

язики, носи, використовували очі, побитих і ранених кидали, живцем, у вогонь. Так замордували цього дня 70 мешканців села Завадка Морохівська, в тому числі також дітей і кількामісячних немовлят. Спис замордованих осіб подаємо в родинному порядку.

Доповнення

до протоколу в справі масового морду українського населення в с. Завадка Морохівська, пов. Слук, 25 січня 1946 року.

1. Катерина Білас - рок. ок. 60 - ранена. На ранену наїдали поляки дров і соломи та спалили її живцем.
2. Меланія Білас - рок. ок. 50 - спалена, живцем, у горючій хаті.
3. Марія Кирилейза - рок. 41 - народжена в США. Дістала 7 ударів багнетом. У ногах поломані пальці, права рука три рази зломана, відрізана ліва грудь, розчеревлена голова.
4. Анна Кирилейза (дочка) - рок. 16 - розбита голова, поломані руки й ноги.
5. Катерина Кирилейза (дочка) - рок. 15 - розбита голова, ранена багнетом крізь праву ногу вище коліна.
6. Андрій Максим - рок. 70 - спалений живцем.
7. Марія Максим (жінка) - збита стрілом в потилицю.
8. Анастасія Максим (невістка) - відрізани м'язи вздовж лівої ноги від стопи до коліна, зломана ліва нога вище коліна, зломана два рази права нога, поломані обі руки, дістала три штики в ліву грудь, п'ять штиків в праву грудь, розпорений цілий жолудок, розбита голова.
9. Стенан Максим - рок. 10 - дістав штики в груди і стріл в потилицю.
10. Анна Максим - 1 рік - розпорене черево.
11. Катерина Максим - рок. 4 - проколена багнетом в уста, два багнети в праву грудь,

розпорене черево, з якого випущено внутрішності.

12. Катерина Томах - відрізані груди - 5-ть штиків в черево - порізані ноги; жила ще понад годину, пізнала цивільних бандитів з Набжан (сусіднє польське село, яке брало участь в нападі разом з війською).
 13. Марія Томах (дочка) - відрізаний ніс, язик, вибрані очі.
 14. Анна Томах (дочка) - відрізаний ніс, язик, вибрані очі.
 15. Степан Томах (син) - відрізаний ніс, язик, вибрані очі.
 16. Анна Нечиста - дістала стріл в груди, після якого жила ще три години.
 17. Катерина Нечиста (дочка) - рок. 20 - ранена в ногу та кинена живцем в огонь.
 18. Ева Білас - рок. 30 - поколена бугнетом в плечі.
 19. Теодор Білас - рок. 65 - проколений штиком в черево, жив ще 7 годин.
 20. Іван Білас - рок. 46 - дістав постріл в плечі.
 21. Марія Білас - рок. 38 - вирізаний язик, поломана права рука за п'ястком, дістала 4 штики в черево, 4 штики в ноги.
 22. Софія Білас - рок. 7 - порізані ноги і черево.
 23. Михайло Нечистий - ранений в праву ногу вище коліна і ліву руку за п'ястком.
 24. Тарас Нечистий - дитина років три - дістала постріл в ліве рам'я з розривної кулі. Померла по 6-ох годинах мук.
 25. Катерина Нечиста (жінка) - ранена в ліву ногу, спалена живцем.
 26. Магдалина Нечиста - рок. 7 - ранена, опісля спалена у вогні.
- (Про це розказав муж, Михайло Нечистий, якого, раненого, залишили бандити в горючій хаті, з якої всів він втекти).
29. Осип Дуденьчак - рок. 40 - дістав 2 штики в груди.

30. Анастасія Дуденчук - рік. 40 - убита пострілом в груди.
31. Ева Іздебська - вбита пострілом в плечі.
32. Катерина Іздебська (шістьмісячна дитина) - зарізана, подрізане горло та вбита штиком в голову.
33. Дмитро Боньчак - рік. 50 - приголомшений ударом крика і спалений у вогні.
34. Іван Боньчак (брат) - дістав постріл у череву та спалений живцем у вогні.
35. Анна Клемчик - подрізане горло, постріл через грудну клітку.
36. Василь Циганик - проколений багнетом у груди.
37. Катерина Циганик (мати) - заломана чашка, стріл у потилицю.
38. Іван Циганик - проколений багнетом у груди.
39. Іван Гринько - убивий стрілом у потилицю.
40. Михайло Іздебський - проколений багнетом у груди.
41. Петро Іздебський (брат) - стріл у голову.
42. Катерина Козлик - розбита голова, вицуплений мозок.
43. Анна Козлик - перестрілені груди.
44. Ева Козлик - перестрілені груди.
45. Дмитро Кметчик - стріл у потилицю добитий штиком.
46. Катерина Кирилейза - стріл у груди.
47. Ярослав Кирилейза (син) - подрізане горло.
48. Петро Кирилейза - (брат) - стріл у плечі.
49. Осип Боньчак - пострілений у груди.
50. Катерина Боньчак (жінка) - стріл у груди.
51. Марія Боньчак (донька) - ранена в ліву руку, в ліву ногу.
52. Настор Іздебський - стріл у ногу.
53. Андрій Нечистий - проколений 3-ма штиками у груди.
54. Катерина Вілас - стріл у плечі.
55. Іван Нечистий - два стріли у плечі.
56. Микола Добрянський - ранений в череву, помер по шістьох годинах.

Крім того, були ще замордовані деякі особи не вичислені в цьому списку. Разом замордованих і померлих, наслідком побоїв, було понад 70 осіб. Було також дуже багато легше побитих і покалічених. Їм заборонили ходити до міста до лікаря. Одночасно польське військо зрабувало 17 коней, 34 корови, 157 курей, 78 сотн. збіжжя та багато хатнього господарського майна. Після цього, військо спалило 27 хат-кошб. Ці хаті-кошби збудували собі були мешканці села після того, як німці спалили село в часі переходу фронту. Тепер польсько-більшевицьке військо спалило вдруге не бідне гірське село і забрало усе майно.

Після цієї варварської акції, більшевицькі пропагандисти говорили в околиці, що вони збили в Завадці Морохівській 80 українських повстанців-бандерівців, які стріляли до них з хат. В дійсності, в часі цілої акції не впаз того дня ані з хат, ані з ліса ні один стріл.

Третій терористичний напад польського війська на село Завадка Морохівська в дні 28-го березня 1946 року

Дня 28 III 1946 року о год. 4-ій рано, частини 34-го полку польського війська узброєні важким зброєю, обступили зі всіх сторін село Завадка Морохівська пов. Сянік. Мешканців села, навчені вже гірким досвідом, втікали до ліса. Усіх, кого зловили жовніри, зганяли силою на площу коло школи. Тут капітан ВП сказав до зігнаних людей Яромову, в який, між іншим, говорив: "вистріляю вас всіх до ноги за те, що не ідете там на Україну, а з бандерівцями хочете робити свою Україну". Після того наказав вибрати 11 здорових мужчин і розстріляти на очах усіх присутніх (жінки, старика, діти).

Жертвою цього варварського терору впали цього дня:

- 1. Іван Маслюк - років 46;
- 2. Теодор Маслюк (син) - " - 25;
- 3. Микола Маслюк (син) - " - 29;
- 4. Михайло Клепчик - " - 28;
- 5. Василь Добрянський - " - 35;
- 6. Яким Шуркало - " - 40;
- 7. Степан Козлик - " - 18;
- 8. Дмитро Кирилейза - " - 48;
- 9. Михайло Нечистий - " - 38;
- 10. Іван Білас - " - 35;
- 11. (убитий приймаюч кріса)
- 11. Теодор Білас - років 40.

(Серед застрілених було кількох ранених ще з першої акції).

По виконанні морду, жовніри ВП спалили решту 7 колиб, пивниці таж виконані ями, в яких мешкало населення. Залишили тільки школу й церкву.

Зрабували останні дві корови та одного коня, які були ще в селі. Після цього, знову промовляв цей сам капітан словами: "так буде зі всіма, які не хочуть втікати. Тому наказую, до 3-ох днів, опустити село, бо в противному випадку вистріляю решту. А щоб ви люди знали моз цире серце, не кажу, наразі, палити школи; щоб жінки й діти мали, поки вийдуть, приміщення". Мимо того морду, населення дальше держалося і не виїзджало до ССРСР. Перенеслося мешкати під ліс, де жило зібраним хлібом в провізоричних будах.

Четвертий варварський наскок на село За-

вадка Морохівська в дні 13 квітня 1946 р.

Дня 13 IV 1946 р. наскочило знову ВП на с. Завадка Морохівська пов. Сянкі. Одні, заскочили село, непомітно, від ліса і поробили застави, а інші, входили зі сторони Мокрого і Набжан. Побачивши небезпеку, селяни по-

чали втікати куди попало. За втікаючими стріляли польські воїни з кулеметів та автоматів. Зловлених мужики стріляли та били до непри- томності. Внаслідок цієї акції замордовано та- ких людей:

1. Володимир Добрянський - рок. 45 - поби- тий, застрілений.
2. Іван Добрянський - рок. 22 - побитий.
3. Орсед Масляк - рок. 27 - побитий, застрі- лений.
4. Володимир Воньчак - рок. 18 - ранений, добитий камінням.
5. Сенько Нечистий - рок. 3 - застрілений.
6. Іван Кирилейза - рок. 42 - роджений в США, важко ранений у двох місцях.

Комуну зінку, яку зловлено - сильно збито. Побило польське військо також малих дітей. Спалили 3 колиби, які люди встигли поставити за час від 28 III 1946 р. до 13 IV 1946 р., спалили школу. Побитим людям заявляли, що вистріляють всіх до решти, якщо до 3-ох днів не вивесуться до СРСР. Однак населення, мимо всього, воліло згинутися на рідній землі.

П'ятий напад: виселення решти українського населення села Завадка Морехівська польським військом в дні 30-го квітня 1946 року

30 IV 1946 р. знову наскочило ВП непомітно на село Завадку Морехівську. Село обкочили зі всіх сторін і силою почали зганяти рештки населення на залізничну станцію Загір. Людей гнали цілий час під сильним конвоєм. Населе- ння, мимо важкого життя, змушань червоних по- льяків з плачем опускало своє рідне село. Того дня вивезено 78 осіб, з тому числі 4-ох муж- чин.

Так по-геройськи боролосся довгий час з польським червоним військом убоге, кількратно спалене українське-лемківське село - Завадка Морехівська.

Так, ~~до~~ варварським насильством знищено, зрівнано кількискратно зі землею, вимордовано і останки вивезено українське село Завадка М. Морохівська, в мирний післявоєнний час тими, які вдають спасителів людства. Чи ж це не такий самий, чи ж це не більший ще злочин, як голосний морд у Лідіце?

І така доля зустрінула не одне село Завадку Морохівську, але сотні, ато вже й тисячі українських сіл по обох боках лінії Керзона, і під московсько-большевицькою, і під польсько-большевицькою окупаціями.

Постій дня, 5 У 1946 р.

С Л А В А У К Р А І Н І !

- 00 § 00 -

А - с

... Гляньте сьогодні на Україну і скільки знищених, попалених сіл і міст, скільки масових могил, терм, концентраційних лагерів, скільки українців карається по засланнях від Соловків і підбігунових ледів, через сибірські тундри, до пустинь Казахстану! Це не вернули одні засланці з німецьких підземних копалень, а вже тисячі нових виселенців жнуть у Сибір. Скільки щоденно стріляють, в'язнять, катують - і ще й на глум та наругу насміхаються, що ніби вони дали нам "цасливе життя" та пруться на сину у визволителі!

Усе це лихо і горе народу - голод, тюрми, виселення, море народної крові і сліз має одну спільну причину, знану в усьому світі з давен-давна: на ім'я її невселя, і один рятунок і один лік -

скинути кайдани і здобути волю!

Здобути основне право всіх вільних народів, право мати свої незалежну державу, зі своєю суверенною, від нікого незалежною владою.

(Виняток з наказу КП на день 30 червня 1945 р.)

ВІДПИС

Відпис і переклад зі словацької на українську мову. Це письмо поширюване словаками в
своєму середовищі, шляхом неофіційним -
"з рук до рук"

Склад армії в Польщі: на місце АК (Армія Крайова), яка ліквідована, створилася нова, НСЗ (Народові Сили Збройне в краю), однак, після висловів польських представників, правою армією з польська армія регулярна. Вище згадані являються повстанськими групами. Всі ці з'єднання переслідують і знущаються над українським населенням таким самим способом, як то робила німецька окупаційна армія. Нпр. в с. Завадка розстріляно й замордовано 70 осіб разом з дітьми і старцями, а також замордували греко-кат. священника з жінкою і внучкою, яку держала служниця на руках і в такій позиції прокололи дитину багнетом. Багато людей втікає до лісів і вступає до УПА (Українська Повстанча Армія). Декретом маршала Зіммерського повідомлено про розлюкування більших одиниць (червоної армії), чисельних спецвідділів швед на польських землях. Їх ціль ліквідувати АК і реакційні елементи в Польщі. Система як СРСР.

У всіх більших містах, головню в обласних і повітових центрах, заведені воєнні командантури, а крім того масковані станиці швед.

Вищі урядові були вишколені в СРСР для служби в Польщі. УБН має свої окремі станиці в розмірах так, як у нас НК і має аж шість ресортів, які розроблюють справи і прокладають вищим інстанціям. Чим вищий уряд - тим більше в ньому агентів. Ці агенти з вповні неграмотними і роблять багато зла - крадуть, грабують і роблять смирства. Цивільне населення не знаходить в них охорони, а навпаки,

мусить перед ними ховати своє майно. Ніхто з довірям не відноситься до уряду. Сумерком ніхто не може показатися на вулицю, бо воїни (агенти) тут гуляють, здирають перстені, годинники, бурання і все, що лишилось. Ці агенти роблять ревізії в мешканнях під всілякими претекстами і забирають все, що лишилось.

Армія: Головний штаб зложений з большевиків. Це, що було каставлене в демократичному дусі вивіз Андерс до Італії. Мораль у війську з удержувана насильством і страхом перед НКВД. Однак з велика дезерція, а одночасно видно великий непорядок.

Узброєння добре, виряд майже в катастрофальному шкідливому стані. Вояки збирають і грабують. Найвищий ступінь старшинський поляків - поручник. Усі вищі старшини - це старшини російської армії і також національності, убрані в польські уніформи й володіють польською мовою.

Ситуація на пограниччі: українські терени. Пограниччя з поділене на тязв. пляцівки, в осідку з відділ 8-ої польської дивізії, яка має начальство штабу в Новім Санчу. Начальником штабу з генерал Дашкович. По розбитті поодиноких частин бандерівцями дає наказ ген. Дашкович май Фрольов Яковові, який має штаб в Сяноці, щоби йшов на допомогу розбитим одиницям. Дістав посилку в силі 250 вояків і поїхав до Лупкова. Між тим бандерівці зліквідували такі пляцівки: Яселко, Команча, Лупків, Мокре, Павне. Згадані військові одиниці розпорошені, втікли на наші землі. Сила перейшовшої частини виносила: 150 вояків, 6 офіцерів і 50 коней.

В цей час май Фрольов зводив затяжні бої з бандерівцями. Частина його війська втікла просто до Сянока, а він сам з групою 50 вояків дістався до Лупкова, де поновно на нього напали бандерівці. Після того Фрольов уступив на наші землі. Згаданий майор сказав, що з командантом трьох пляцівок, однак на постерунках має мало людей - рота числить 15-20

вожків. Даліше сказав, що бандерівці мають # 45 мм. грмати і 82 мм. міномети, а також авта. - Бандерівці мають добрий вишкіл, цільно стріляють, а в них велика дисципліна, дуже добре узброєння, воюють краще чим регулярна армія. Між собою кличуть себе "друг". Убрані в німецькі, російські, польські, чехословацькі уніформи, а й також і в цивільні.

ж ж ж

Це письмо поширюване словами і чежами в цілій Чехословаччині в м. квітні.

- 000 -

Зізнання вожків польського війська в справі знищення українського села Завадка Морохівська і вимордування населення

Один з відділів УПА дня 27 ІІ 1946 р., взяв у полон групу польських вожків, які грабували і тероризували населення в с. Волиця пов. Сянік. Між полоненими був між іншим один зовнір рядовик, один підхорунжий і один підпоручник, які призналися, що вони брали участь в акції знищення села Завадка Морохівська. Подазмо короткі витяги їхніх зізнань.

Павловскі Владислав, рядовик ВП

Дня 1 ІІІ 46 р.

Протокол.

Генераліі:

Павловскі Владислав,
ур. 23 ІІІ 1925 р. в с. Бувани, пов. Вроцлав (Віленщина); син Станислава і Кліментини -
зд. Воронскіх, римо-кат., поляк, освіта: + кл.
нар. школи, рядовик 34-го полку ВП, що стаціонує в м. Сянік.

Зізнання:.....

(Короткий витяг до справи Завадки Морохівської)

... Дня 24 січня наш другий батальйон одержав від полковника Плюто наказ виїхати на села: Морохів, Мокре та Завадка Морохівська. Ми одержали наказ забирати в мешканців взуття та взагалі все, що попаде...

... На другий день одержали наказ знову виїхати до Завадки Морохівської і спалити ціле село. В с. Мокре був у той час ще один батальйон, який в потребі мав нам дати поміч. В нашому другому батальйоні було також 20 УЕП-істів зі Сянока. Головну акцію виконували в селі 4-та і 5-та компанії. Ті компанії перед від'їздом зі Сянока дістали ще спеціальні інструкції. Які були ці інструкції, я не знаю. Моя 6-та компанія і компанія мінометів та компанія цсм-ів була на становищах довкола села. Ми мали завдання забезпечити ті компанії, які виконували акцію в селі. тому я там не брав участі в тому, що діялось в селі. Я

(Власноручний підпис)

Кутило Францішек, хорунжий ВП
Дня 2 III 1946 р.

Протокол

Генералія:

Кутило Францішек,
ур. 15 У 1918 р. в с. Камені, пов. Ліско,
сн. Теофіля і Зофії - зд. Курдівців, римо-
кат., поляк, освіта: 6 кл. нар.школи, хо-
рунжий 5-ої компанії, третого батальйону
34-го польсу, 8-ої дивізії в Сяноці.

Зізнання:.....

(Винятки до справи Завадка Морохівська)
... Від вересня 1945 р. брав я участь в
більших грабункових терористичних акціях

в цілі виселення українців в таких селах: Дубрівка Руська, Сянічок, Загутень, Прусик, Сторожі Великі, Сторожі Малі, Завадка Морохівська й останньо Волиця, де мене зловили бандерівці в полон. Акціями грабунково-терористичними в цілі вигнання і виселення українців керував найбільше про. Лемішки, та його заступник Могульські. Найякніше виїздив на грабунково-терористичні акції проти українців перший батальйон в околиці міста Буківська. Повертаючи з таких акцій, воєнки продавали награбоване майно й уряджували забаби та п'ятки. В часі квартирування в Дуклі третій батальйон брав участь у виселюванні сіл: Тілока і Тілява. Населення цих сіл вигнано силою і відібрано мешканцям майже все майно. Проручник Лавіцькі, який кермує акціями виселювання українців, має в себе дуже багато награбованого майна. 25 I 1946 р. в часі акції на Завадку Морохівську наш батальйон був в селі Мокре на заставі і мав дати в разі потреби поміч для другого батальйону, який пішов на Завадку М. Тому я не брав участі в мордуванні мешканців села Завадка Морохівська.

(Власноручний підпис)

Кузьма Броніслав, підпоручник ВП

Дня 3 III 1946 р.

Протокол

Генералія:

Кузьма Броніслав, -
ур. 18-У 1917 р. в Ленінграді, син Ігнатія і Адольфіни - зд. Котелів, римо-като, білорус, 7 кл. нар.школи, ппор.ВП, командир 5-ої компанії, другого батальйону, 34 полку, 8 дивізії в Сяноці.

Зізнання:

Увага! Кузьма Броніслав не хотів початково признатися до того, що він брав участь в акції на Завадку Морохівську. Але зовнір з ом-

його батальйону Павловскі Владислав потвердив йому до очей, що він, ппор. Кузьма Броніслав командир 5-ої компанії, другого батальйону, брав особисто яку участь в акції на Завадку Морохівську і вписав деталі. Після цього Кузьма Броніслав признався і зловив обширні зізнання з яких подаємо короткий витяг до справи Завадки М.

.....
"Командиром нашого 34 полку з совітський старшина полковник Плюто. Командиром другого батальйону, до якої належить моя 5-та компанія з рівно ж совітський старшина, капітан Гутовскі.

Зі своїм батальйоном я брав участь в різних акціях виселення українців, між іншим в селі Прибишів. Ми мали наказ вигнати силою всіх мешканців, а їхнє майно скільки забрати на фіри й відставити до комар нашого батальйону.

Про бандерівців я чув, що їх з дуже багато, що недавно прийшла з України свіжа група 6 тисяч бандерівців, і, що вони борються за незалежність України проти совітів. Ми мали гострий наказ бити бандерівців всіма засобами, де тільки можливо.

Дня 28, або 24 січня ми одержали наказ вирушити на села: Морохів, Мокре, Завадка Морохівська. Кап. Гутовскі видав наказ "шукать по клопах за броньов, а щми тим забраць бути, камаше, бэлізнен, вшиство по попаднэ". Ми виконали це в селах Морохів і Мокре. Потім переходили на Завадку. По дорозі ми бачили, як з ліса вийшов один бандерівець. Старший стрілець Кучиньскі з 4 компанії, вистрілив і ранив його. Ранений бандерівець упав. Тоді капраль Ольшевскі з 4 компанії та ще двох вояків забігли раненому дорогу й побігли до нього. Ковнір Осьманчук Вітольд з-під Вілостоку, літ 27, витягнув багнет і розпоров раненому багнетом живіт та покалічив його голову. Інші також били і калічили його з замордованого стягнуто чоботи, плащ та забрали гроші, - скільки не пригадую. Після того ми

пішли на Завадку Морохівську та почали й тут робити те саме, що в попередніх селах, виконуючи наказ командира Гутовського. Але тут нас заскочили бандерівці. Зав'язався бій, в якому ми втратили 18 вбитих та 8 ранених, коні з возами і два міномети.

На другий день пол. Плото видав наказ другому й третьому батальйонів спалити Завадку Морохівську. Другий батальйон пішов на Завадку Морохівську, а третій бів у Мокрому на заставі. А акцієм на Завадці М. з наказу пол. Плото провів командир третього батальйону кап. Козира, хоч його батальйон був у Мокрім, а наш командир кап. Гутовскі остав при третьому батальйоні. В середину села пішла 4, 5 і 6 компанії. Вони палили село і мордували мешканців. Компанія мінометів і цим-із заняли становища довкруги села, щоби ніхто не міг втечи і щоби нас не заатакували бандерівці. Я зі своєю компанією палив і мордував середину села. Я сам застрелив одного мушачину - українця, років около 40-48. Я проколов йому живіт і після це два рази проколов його: то он просія сен, щоби го добіць. Я сам більше нікого не замордував, але були між нами такі, які лобувалися цією роботою. Вони різали дітям, виколовали очі, відрізували язичи, відрізували жінкам груди. З моєї компанії належав до таких садистів пльотонівий Кудко Станіслав, рок. 27, з 4 компанії, садист пльотонівий Міхчвч - рок. 28-29, зі 6 компанії, капраль Романовскі - рок. 25. В акції мордування населення Завадка Морохівська брали участь такі офіцери: Я Кузьма Броніслав, пор. Гепісь рок. 35, ппор. Богдановіч, ппор. Кісаль - рок. 29, хорунжий Островскі - рок. 40, пор. Терлецькі - рок. 24. На другий день наш другий батальйон одержав похвалу від полк. Плото за добре проведення акції.

(Власноручний підпис)

Дія примусового виселення ексц. єпископа Кир

Йосафата Коциловського та українського духо-
венства міста Перемишля.

В різних виданнях ми інформували вже не-
раз широку публичну опінію світу про нечува-
ний терор і варварство, яких доконують на
українському народі московсько-більшевицькі
окупанти. Такі ж самі злочини роблять за лі-
нією Керзона представники польсько-більше-
вицької влади, використовуючи для цього в
першу чергу акцію примусового виселення укра-
їнців. Між іншим ми подавали вже до відома й
широких кол. світової опінії, що тут тільки
на території одної Перемиської єпархії замор-
довано протягом двох років 36 українських
греко-католицьких священників. Нище подаємо
це один факт з довгого ланцюга цих варвар-
ських злочинів.

Дня 27 червня 1946 р. між год. 9-10 рано,
частина 9-ої дивізії ВП, підхорунжівки, групи
УВП і міліції, в повному озброєнні, вельчно
зі шоломами, окружили греко-кат. капітулу,
єпископську палату й приватні мешкання гре-
ко-кат. священників м. Перемишля. Прилетілі
вулиці й площі обсадили військо і міліція,
які нікого не пропускали, й

Після цього, до кутра єпископської палати
вдерлася юрба вояків польського війська, мі-
ліціантів, і працівників УВП убраних по ци-
вільному. Вони відразу почали поводитися по-
варварськи: розбивали й перевертали речі, ло-
мали й товкли посуду, серед страшного крику
прокльонів та ординарної вуличної лайки били
єпископську прислугу.

Так впали вони вкінці до самого єпископа.
Єпископ Йосафат Коциловський, повний маєстат
сивоволосий старець, духовний пастир сво-
го народу, не дав себе нічим застрашити, ані
стероризувати. Коли згряя вояків ВП, УВП і

меліці впади з криком і лайкою до кімнати Е. єпископа, тоді заступник Перемиського старости Фельчинський і начальник УВП Дзугай, які керували акцією цієї банди, заявили, що вони мають наказ своїх міністерств виселити греко-католицького єпископа м. Перемишля, разом з цілою греко-кат. капітулою до ССР. Треба зазначити, що в товаристві заступника старости Фельчинського і начальника УВП Дзугая, виступали польські офіцери, з яких деякі умівали російської мови.

Однак нічого не допомогло перше застрашення на яке найбільше рахували нападаючи на єпископа. Тоді вони заявили єпископові, що в год. 18-ій приїде до нього тягарове авто, щоб його вивезти до ССР.

Е. єпископ заявив, однак, сміло й рішучо, що він добровільно не покине поруччя йому папської столиці єпархії і не виїде нікуди без дозволу й наказу Риму. "Робіть зі мною, що хочете, - відповів їм гідно старенький сизоволосий пастир своєї церкви, і свого поневоленого, мученого, виселюваного і катованого народу, - можете мене вбити на місці, чи замучити, але все таки добровільно не поїду".

Коли Е. єпископ так рішучо відмовився, добровільно виїзджати і робити якінебудь підготування, воєнки кинулися насильно пакувати його речі до виїзду. В дійсності було це не пакування речей, але грабування. Жовніри і міліціонери грабували все, що тільки могли двигнути й винести. При цьому поштовхували й ляпали на кожному кроці єпископа вуличними словами. Ціле поведення з єпископом було brutальне й зультгарне.

О год. 14-ій приїхало тягарове авто. Єпископ придержуючись консеквентно своєї заяви, держався гідно, з повним спокоєм, й не опускав свого крісла. Коли воєнки кинулися на нього поштовхуючи хотіли насильно випроводити його з кімнати до авта, єпископ ще раз запротестував, й остав непорушно на місці, придержуючись руками поруччя крісла. Тоді жовніри,

серед лайки і брутального відношення, винесли єпископа разом з кріслом на вулицю. Єпископ і тут заманіфестував гідно своє становище і відмовився всідати до авта. Тоді виконуючі акцію цього насильства, жовніри польського війська, сталінські наймити, виявляючи різними видами свою ненависть і лють, кинули єпископа разом з кріслом через борт авта до середини і негайно після цього закрили авто брезентом. Єпископ, що вже був перед тим побитий штовханням вояків, ударився при викиданні через борт авта міцно в голову. Проходивши цивільні громадяни зібрані далеко поза кордоном оточуючого війська і міліції, чули лише деякі відгуки лайки і прокльонів, якими відзивались представники польсько-більшевицької влади до єпископа, між іншим такі слова: "ну старя, чому цен тераз нікт на броні".

Після цього авто з "добровільно виселеним" єпископом відїхало через границю СРСР до Медики. Там чекало вже на арештованого єпископа на авто швед, який привезено його вслід за всіма іншими українськими єпископами до тюрми, правдоподібно в Києві.

В часі насильного викидання єпископа, жовніри ВП зрабували в єпископській палаті багато дорогочінностей, золотих церковних речей, які зараз ломали на кусні і продавали "на паску". Зрабували також весь запас літургійних вин і на місці випили, насміхавчись з релігійних святощів. Здемольовано і зрабовано зовсім палатну каплицю. Одночасно, грабили господарське майно єпископату, включно до дров. Постріляли кури, виявляючи там свою "бойовість" і "геройство".

В подібний спосіб відбулось "добровільне виселення" решти українського греко-кат. духовенства в м. П ремишлі. В греко-кат. капітулі знищили велику, дуже цінну, бібліотеку, архів, зрабували всі дорогочінності, ювелірні вироби,

музейні збірки. Зрабували також майно і всі приватні речі членів капітули, включно до убрань і білля. Само викидання священників мало подібний вигляд, як із єпископом Е. Мосафатом Коциловським, тільки часто було ще гірш брутальніо. При тому викрикували: "забирайтеся! Там і так вивезуть вас на Сибір, або повісять". З капітули вивезено насильно: Е.о. Григорія Лакоту єпископа-помічника і генерального вікарія, о. др. Романа Решетила і його брата також священника, о. др. Івана Кузина, ректора духовного семінарія. Найбільш по-варварськи відбулось викинення о. Миколи Грицеляка, - канцлера єпископської концесторії. Як тільки впали польські воєнки до його мешкання, відразу почали поводитися як бандити. Вони силою викидали все і грабували що попало. Тоді о. канцлер звернувся до них, щоб не робили насильства, щоб поводитись культурно по-людськи, а не по-большевицьки, - бо всі вони діти одного Бога. На ці слова поручник, командант групи кинувся з погрозами і лайкою на старенького священника й почав його копати та бити по лиці. Жінка катованого священника вискочила на балкон й почала кричати, що тут мордують, й кликала людей на рятунок. Але жовніри вибігли за нею і втягнули її силою назад до помешкання. Щоб розполюшити людей, які залярмовані криком жінки збіглись у цьому напрямі, вони віддали кілька стрільів.

Що діялося далі в помешканні - невідомо. Однак, на вулицю ще довго було чути крики катованого священника, плач і крик жінки та дитини. Коли врешті під'їхало авто, щоб забрати і ті жертви "добровільного" виселення, проинагідні прохожі ледви пізнали о. канцлера: він, після цієї сталінської демократичної купелі, був цілий побитий, зі синцями на лиці, ліву руку мав викручену й п/рив'язану до грудей. Жінка була також побита, вкрита синцями. Ліва рука була дуже подрапанана. Це були

наслідки стягнення годинника з її руки сталінськими, червоними "зегармістрами". Мимо побиття, родина ця заховувалась гідно й відмовилась всідати до авта, щоб до кінця заманіфієстувати, що вони добровільно не виїжджають. Тоді воєки силою кинули їх до авта й вивезли на залізничий двірець, подібно як передтим членів капітули.

В міжчасі воєки ВП, а з ними до спілки міське шумовиння зовсім обікрали й пограбували катедральну церкву, допускаючись найгірших святотацтв.

Так виселено примусово, насильними варварськими методами, українських греко-католицьких священників з міста Пермишля до ССРСР. Так зламано ще раз явно й одверто всі людські права, доконано насильства над національними і релігійними святами та правами.

Такі насильства і безправства, та ще багато страшніші діються над українським народом і другими народами поневоленими московсько-більшевицькими імперіялістами всюди, де тільки сягає їхнє кроваве, терористичне панування.

Український народ ніколи не забуде тих знущань і кривд, та ніколи не виречеться своїх слухних прав, але буде боротися тим більше завзято, чим страшнішим ворожий терор, доки не здобуде своєї правдивої волі незалежності. Тоді замарає також рахунку за всі терористичні свої страждання.

С Л А В А У К Р А І Н І !

1946 р.

Представники загалу українського населення за лінією Керзона.

(Видано й поширено в мовах: українській, польській, чеській, словацькій, англійській і французькій.)

"ДРУЗІ ПОВСТАНЦІ!"
=====

... Пам'ятайте, що Ви боретесь і даєте свою кров - за волю і незалежність України, за волю і життя свого народу, за перемогу на нашій землі та в усьому світі накрапаних, найшляхотніших ідеалів свободи!

Гляньте, Друзі, у цю хвилину на рідні села, міста і поля, на всю нашу поневолену скривавлену Україну, й пам'ятайте, що за Вами Правда, за Вами все, що є на землі найсвятішого і найшляхотнішого, а перед Вами - не люди, а звірі людодіди й темна реакція найстрашнішої тотальної тиранії, яку ми розбиваємо своєю боротьбою !...

Хай свідомість цього буде Вашою силою!"

(Виняток з наказу КП на день 30 червня 1945 р.)

